

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 13.Gf.40.068/2023/7-II.

A felperes:

Felperes1

felperes címe

A felperes képviselője:

Czingula Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Czingula Katalin ügyvéd)

felperesi jogi képviselő címe

Az alperesek:

Alperes1 I. rendű alperes

Alperes1 címe

Alperes2 II. rendű alperes

Alperes2 címe

Alperes3 III. rendű alperes

felperes címe

Alperes4 IV. rendű alperes

Alperes4 címe

Alperes5 V. rendű alperes

Alperes5 címe

A II. rendű alperes képviselője:

Gáldi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gáldi György ügyvéd)

II. r. alperesi jogi képviselő címe

A per tárgya: szerződési feltétel érvénytelensége

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 13.G.40.419/2021/21. számú kiegészítő ítélettel kiegészített 13.G.40.419/2021/7. számú ítélet

A fellebbezést benyújtó fél: felperes 10. sorszám alatt

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 15.000 (tizenötezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

A felperes teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 48.000 (negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns tényállás szerint az I. rendű alperes hitelező, az V. rendű alperes hitelező és zálogjogosult, a felperes és a III. rendű alperes adós és zálogkötelezett, valamint a IV. rendű alperes zálogkötelezett között 2005. november 15. napján közjegyző neve közjegyző által közjegyzői ügyszám számon közjegyzői okiratba foglalt ingatlan jelzálogjoggal biztosított, devizában nyilvántartott lakáshitel kölcsönszerződés jött létre.

[2] A szerződés I.2. pontja alapján a kölcsön összege 24.315.000 forint volt, amely összegnek devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott devizavételi árfolyamon történik. A szerződés II. pontja a teljes hiteldíjmutatót közjegyzői okirat aláírásakor évi 6%-ban, az ügyleti kamatot évi 2,49%-ban, míg a kezelési költséget évi 3%-ban állapította meg. A szerződés III.1. pontja szerint a kölcsön futamideje 240 hónap, a lejárat 2025. november 30. napja. A szerződés III.2. pontja szerint pedig a közjegyzői okirat aláírásának napján a törlesztőrészlet összege a bank által 2005. év november hónap 14. napján alkalmazott devizaeladási árfolyam figyelembevételével 678,22 CHF. A kölcsönszerződés IV. pontja szerint a kölcsön biztosítéka a ingatlan², belterület helyrajzi szám² helyrajzi számú ingatlan, melynek tulajdonosa a IV. rendű alperes, továbbá a ingatlan¹ belterület helyrajzi szám¹ helyrajzi számú ingatlan, melynek tulajdonosai a felperes és a III. rendű alperes 1/2-1/2 arányban.

A szerződés III. pontja szerint: „Az adósok egyetemlegesen kötelezik magukat, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön – az esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított – forint ellenértékének megfelelő összeget kölcsön jogcímén, valamint annak járulékait (ügyleti kamat, kezelési költség), továbbá a késedelmi kamatot a közjegyzői okirat szerint az esedékességkor megfizetik a hitelezőnek.

A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a közjegyzői okiratban foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében annak közokirati tanúsításaként az adósoknak a hitelezőknél vezetett számlái és a hitelezők vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el.

Az adósok és zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a hitelezők felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

Az I. rendű alperes a szerződésből eredő követelését engedményezte a II. rendű alperesre.

[3] A felperes keresetében annak megállapítását kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209/A. § (2) bekezdése alapján, hogy a kölcsönszerződés III. pontjában foglalt általános szerződési feltétel, amely szerint „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként az adósoknak a hitelezőnél vezetett számlái és a hitelezők

vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az adósok és zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is a hitelezők felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.” tisztességtelen, ezért semmis az rPtk. 209. § (1) bekezdése és a fogyasztókkal kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § (1) bekezdés a), b), i) és j) pontjai alapján.

[4] A felperes a keresetet az I., III., IV. és V. rendű alperesekkel, mint szerződést kötő felekkel szemben terjesztette elő, a II. rendű alperessel szemben pedig engedményesként, akinek a jogaira és kötelezettségeire a per eldöntése kihatással van.

[5] Előadta, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) szerződéskötéskor hatályos 21. § (1)-(2) bekezdéseiből, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1)-(2) bekezdéseiből az következik, hogy a közvetlen bírósági végrehajtás alapjául csak az olyan közokirat szolgálhat, amely egyebek mellett a követelésösszecszerúségét és követelés egyösszegben való esedékessé válását is igazolja. Márpedig a ténytanúsítvány nélkül sem a közokiratba foglalt felmondás, sem a közokiratba foglalt kölcsönszerződés nem felel meg ezeknek a feltételeknek, hiszen a szerződés közokiratba foglalásának időpontjában a kölcsön folyósítására még nem kerül sor, így tartozás sincs, másrészt a közokiratba foglalt felmondás csak a célzott nyilatkozat megtételét, esetleg kézbesítését igazolja, a felmondás jogszerűségét nem. A záradékolás Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerinti feltételét a felmondással lejárttá tett tartozás összegére és a felmondás megérkezésének tényére is kiterjedő ténytanúsítvány csak a közjegyzői okiratba foglalt szerződés III. pontjával együtt képes teljesíteni azáltal, hogy az adósok a ténytanúsítványt, mint közhiteles, aggálytalan bizonyítékot előre elfogadják. Ezzel az adósok előre kijelentik, hogy a szerződés megszűnését és azáltal az egyösszegben lejárttá tett követelést is elismerik. A ténytanúsítvány tartalmához a perbeli szerződési feltétel hiányában nem fűződne a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 195. § (6) bekezdése szerinti bizonyító erő, hanem csak azt a tényt bizonyítaná, hogy a hitelező a szerződést felmondta, és a felmondást az adósok megkapták, azt azonban nem, hogy a szerződés valóban megszűnt. Téves tehát az az álláspont, amely szerint a végrehajtás elrendelése körében a perrel érintett kikötés szerinti ténytanúsítványnak nincs jelentősége. A kikötés szövege maga is utal arra, hogy a ténytanúsítványban foglaltak adós általi elfogadása a végrehajtás elrendelését hivatott szolgálni. A bizonyítási teher megfordulása miatt tisztességtelen a szerződési kikötés a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján. A bizonyítási teher fogyasztó hátrányára történő megfordulását illetően abból kell kiindulni, hogy ilyen tanúsítvány hiányában közvetlen bírósági végrehajtás elrendelésére egyáltalán nem lenne lehetőség. Az összehasonlítás alapja tehát az, hogy a feltétel hiányában a hitelező kénytelen lenne követelését bírósági úton érvényesíteni, amelynek során követelése jogalapját és összecszerúségét magának kellene bizonyítani. A támadott szerződési feltétel folytán ehhez képest a záradékon alapuló végrehajtás megindítása után az adósoknak kell a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben felperesi pozícióba fellépnie és igényének alaposságát, azaz, hogy a követelés érvényesen nem jött létre vagy megszűnt, bizonyítani. Nem arról van szó tehát, hogy a szerződési feltétel az rPp. bizonyítási szabályait írná felül, hanem arról, hogy hatása azzal a következménnyel jár, hogy az adóst kényszeríti felperesi és ezáltal bizonyításra kötelezett perbeli pozícióra.

[6] A felperes a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjába ütközés körében arra hivatkozott, hogy a szerződési feltétel alkalmas arra, hogy a hitelező minden vitarendezési módtól elzárkózva vagy a vitától függetlenül is felmondja a szerződést azzal a hivatkozással, hogy a felperes teljesítése – az alapul szolgáló feltételek általa történő értelmezése alapján – nem szerződésszerű, illetve ezt követően vele szemben végrehajtást kezdeményezzen. A feltétel a felperest perindításra kényszeríti, mely perben a fogyasztói jogai érvényesítése terén felperesi pozícióból következően kedvezőtlenebb helyzetbe kerül. Igényérvényesítési lehetősége önmagában azáltal korlátozott, hogy egy már megindult végrehajtás mellett kénytelen felvállalni annak a kockázatát, hogy akár az érvénytelenségi, akár a végrehajtási perben hozott jogerős ítélet nem lesz hatékony (EUB C-145/11. számú Aziz ítélet 64. pont, C-537/12. és C-116/13. Banco Espanol egyesített ügy [65]-[66] pont), hiszen az elrendelt végrehajtás felfüggesztésére nem feltétlenül kerül sor.

[7] Mindebből következően a perbeli szerződési feltétel célja és hatása is a fogyasztói igény érvényesítési lehetőségeinek megnehezítése, amely egyben a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontjában írt tisztességtelenségi oknak felel meg.

[8] A felperes hangsúlyozta, hogy a perbeli szerződés fogyasztói szerződés, ezért a jogvita elbírálása során figyelembe kellett venni, hogy az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai, illetve a Kormányrendelet a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelvnek (a továbbiakban: Irányelv) a harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbsége és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) ítélezési gyakorlata szerint kell alkalmazni. Az rPtk. 209. § (6) bekezdése az Irányelv 1. cikk (2) bekezdését átültető rendelkezést tartalmaz, amelyet a C-92/11. RWE Vertrieb ítélet [26] pontja, illetve a C-281/13. számú Barclays Bank ítélet [40] pontja akként értelmez, hogy a kivétel a szerződő felekre választásuktól függetlenül is alkalmazandó, valamint a felek eltérő megállapodása hiányában is a szerződés részévé váló jogszabályi rendelkezéseket tükröző feltételekre terjed ki. A hitelező saját nyilvántartása alapján kiállított közjegyzői ténytanúsítvány szerint fennálló mindenkor tartozás adós általi előre elismerése azonban nem olyan szerződési tartalom, amely kogens jogszabályi rendelkezést tükrözne vagy amelyik, mint diszpozitív szabály a felek eltérő megállapodásának hiányában egyébként is szerződés részévé válna. A bankok a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényben (a továbbiakban: rHpt.) előírt nyilvántartási kötelezettsége nem azonos a perbeli feltétel tartalmával. Az uniós joggal összhangban álló értelmezés kötelezettsége miatt a Kormányrendelet értelmezése során jelentősége van az Irányelv mellékletének is, amely olyan szerződési feltételek példálózó felsorolását adja, amelyek céljuk vagy hatásuk miatt tisztességtelenek. Nem szükséges tehát az, hogy a feltétel ténylegesen is kiváltsa azt a hatást, amiért egyedi megtárgyalás nélkül előre megfogalmazták, elegendő a tisztességtelenség megállapításához az is, ha a fogyasztóval szerződő fél hatás kiváltására törekedett.

[9] A támadott általános szerződési feltétel egyébként is tisztességtelennek minősül az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján, mert a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sérti és a szerződő felek viszonyában a fogyasztó hátrányára egyensúlytalanságot okoz. Az rPtk. 209. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenség vizsgálata során az EUB C-415/11. számú Aziz ítéletében kifejtettek irányadóak, amely szerint az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdés szerinti, a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség abban az esetben állapítható meg, ha a szerződési feltétel a nemzeti jog diszpozitív szabályához képest kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. Annak

megállapításához, hogy az egyenlőtlenséget a jóhiszeműség követelményével ellentétben idézték elő, azt kell vizsgálni, hogy az észszerűen eljáró fogyasztó egyedi tárgyalás esetén elfogadta volna-e az érintett feltételt. A perbeli szerződési feltétel tartalma a diszpozitív szabályokból nem vezethető le, és ehhez képest a jóhiszeműség és tisztesség követelményét is sérti, mert megtárgyalása esetén az észszerűen eljáró fogyasztó ilyen szerződési feltételt nyilvánvalóan nem fogadott volna el. A kifejtettek szerint a feltétel folytán az adós lényegesen hátrányosabb helyzetbe kerül, mert az egyébként érvényesülő jogszabályokhoz képest az adós lesz kénytelen a vele szemben indult végrehajtási eljárás ellen fellépni.

[10] A tartozáselismerés azzal a következménnyel jár, hogy a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de a nyilatkozattevőt, az adósokat terheli annak bizonyítása, hogy tartozás nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen. A tartozáselismerés tehát a rá vonatkozó anyagi jogi szabályok alapján a bizonyítási teher megfordulását eredményezi. A perbeli kikötés tartalma az, hogy az adós előre, még a kölcsön folyósítását megelőzően elismeri, hogy a tartozás összege mindig annyi, amennyit az alperes a saját nyilvántartása alapján állít. Ebből következően a feltétel nem azonos a tartozáselismeréssel, mert a szerződéskötés időpontjában, a folyósítás előtt az adósnak tartozása nem állhatott fenn. A feltétel azért sem felel meg a tartozáselismerés jogintézményének, mert az nem az adósok rPtk. 242. § (2) bekezdése szerinti egyoldalú címzett jognyilatkozata, hanem a fogyasztóval szerződő fél által kialakított egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel. A szerződési feltétel nem csak a végrehajtási eljárás elrendelésével összefüggésben fordítja meg a bizonyítási terhet, hanem már a szerződés felmondása esetére vagy az alperes által szerződés teljesítése iránt indított perben is. A Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontjába is ütközik a szerződési feltétel, mert az a körülmény, hogy az rPp. 369. §-a alapján a fogyasztónak kellett peres eljárást kezdeményeznie az ellene a hitelező által indított végrehajtás megszüntetése iránt, már önmagában alkalmas a fogyasztó és a pénzügyi szolgáltató közötti egyenlőség előidézésére, mert az indítandó peres eljárás további költségeket és terheket ró a fogyasztóra. Az EUB C-34/18. számú ítélete szerint a perbeli szerződési feltétel tisztességtelensége az irányelv helyes értelmezése mellett két esetben merült fel, amelyek fennállásáról a nemzeti bíróságnak kell döntenie. Egyrészt akkor, ha a nemzeti jog az Irányelv mellékletének 1.q) alpontja szerinti és a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) alpontjában foglalt feltételt minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek minősíti, feltéve, hogy a perbeli feltétel ezen alpont hatálya alá tartozik, másrészt akkor, ha az egyébként ezen alpont alá tartozó feltétel alkalmas annak a lehetőségnek a megteremtésére, hogy az alperes erre a feltételre tekintettel a szerződéses kötelezettségekkel kapcsolatos jogvitát véglegesen lezárja és ezért a feltétel kizárja vagy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését. A tartozás összegét a hitelezői nyilvántartásba betekintve a közjegyző kizárólag azért tanúsíthatja, mert a felek szerződésbe foglalt nyilatkozatahoz kötve van, amiben a felperes valóban fogadja el, hogy mindenkor tartozása a hitelező nyilatkozatban állított mértékű. Amíg pusztán a tartozás összegére vonatkozó hitelezői nyilatkozattétel nincs, addig a tartozás valós összegének a felmondás jogszerűsége szempontjából tényleges jogi jelentősége van, ekként a szerződési feltétel által a ténytanúsítvány kiállításának a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjtv.) 144. § (1) bekezdésében foglalt konjunktív feltételei teljesülnek, anélkül viszont nem.

[11] A Kúria 1/2018. gazdasági elvi határozata az EUB fentiekben jelzett ítéleteivel összhangban azt az álláspontot tükrözi, hogy amennyiben a szerződési feltétel a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjának megfelelően, úgy minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek minősülne.

[12] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[13] Állította, hogy a Vht. szerződéskötéskor hatályos 21. §-ában és a jelenleg hatályos 23/C. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételeket a közjegyzői okirat tartalmazta. A kölcsönszerződés alapján a végrehajthatóság, azaz a követelés érvényesítésének feltétele, hogy a teljes követelés lejárttá váljon, aminek a kölcsönszerződés V.1. pontja alapján van helye. Utalt a Kjtv. 111. és 112. §-aira is. A szerződési feltétel a bizonyítási terhet nem változtatja meg a fogyasztó hátrányára, a közokirat a támadott feltétel nélkül is megfelel a Vht. 23/C. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek. A kölcsönszerződés e feltétele a szerződésszerű teljesítés megállapításáról nem rendelkezik, következésképpen kizárólagosságot sem állapít meg ezzel kapcsolatban. A kölcsönszerződés összhangban van a bankra vonatkozó felügyeleti szabályokkal, így a szerződéskötéskor hatályos rHpt. és az azt felváltó 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt)., valamint a fogyasztónak nyújtott hitelekéről szóló 2009. évi CLXII. törvény rendelkezéseivel. Állította, hogy sem az rPtk. 209. § (1) bekezdése, sem pedig az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján nem minősül tisztességtelennek a keresettel érintett feltétel, mert nem alkalmas egyenlőtlenség előidézésére, hiszen a jogrendszer kógens szabályai alapján az adós ugyanolyan helyzetben van a kikötéssel, mint anélkül. A feltétel nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem.

[14] A II. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[15] Előadta, hogy a közjegyzői ténytanúsítvány alkalmazását előíró rendelkezés nem sérti az rPtk. 209. §-án alapuló jóhiszeműség és tisztesség követelményét, nem tisztességtelen a Kormányrendelet megjelölt pontjai szerint sem. A Vht. hatályos 23/C. §-ra figyelemmel végrehajtás elrendelésére lehetősége van a közokiratba foglalt kölcsönszerződés és a közokiratba foglalt felmondó nyilatkozat alapján a felperes által sérelmezett feltételtől függetlenül. E feltétel a szerződésszerű teljesítés megállapításáról nem rendelkezik, következésképpen kizárólagosságot sem állapít meg ezzel kapcsolatban, a kimutatás vitatásának lehetőségét és a hitelintézet nyilvántartási kötelezettségét jogszabály köti ki, amelytől érvényesen nem lehet eltérni. Az rPtk. 209. § (5) bekezdése alapján pedig nem tekinthető tisztességtelennek az a szerződési feltétel, melynek tartalmát jogszabály állapítja meg. A kikötés nem alkalmas egyenlőtlenség előidézésére, hiszen a jogrendszer kógens szabályai alapján az adós ugyanolyan helyzetben van a kikötéssel, mint a kikötés nélkül.

[16] Az V. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, az I. rendű alperes ellenkérelmében előadott érvekkel egyezően.

[17] A III. és IV. rendű alperesek érdemi nyilatkozatot nem terjesztettek elő.

[18] Az elsőfokú bíróság a 2022. szeptember 6. napján kelt 13.G.40.419/2021/21. számú kiegészítő ítéletével kiegészített, 2022. április 5. napján kelt 7. sorszámú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 30.000, a II. rendű alperesnek 30.000, és az V. rendű alperesnek 15.000 forint perköltséget. Megállapította, hogy a felperes teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 36.000 forint illetéket az állam viseli.

[19] Határozata jogi indokolásában megállapította, hogy a szerződéskötés időpontjára tekintettel a jogvita eldőntése szempontjából az rPtk., az rHpt. szerződéskötéskori rendelkezései az irányadóak. A peres felek között nem volt vitás, hogy az rPtk. 523. § (1) bekezdése szerinti kölcsönszerződést kötöttek, amely az rHpt. 2. számú mellékletének III.5. pontja szerint fogyasztási kölcsönszerződésnek minősül. Osztotta a felperes álláspontját, hogy a magyar jogszabályi rendelkezéseket az Irányelv rendelkezéseire és az azt értelmező EUB ítélezési gyakorlatra figyelemmel kell alkalmazni. Idézte az rPtk. 209. §-át és a Kormányrendelet keresetben megjelölt pontjait, az Irányelv mellékletének 1.q) alpontját, majd vizsgálta a felperes érvei alapján, hogy a szerződés III. pontja a Kormányrendelet vagy az Irányelv által nevesített okból tisztességtelen általános szerződési feltételt tartalmaz-e.

[20] Azt állapította meg, hogy a szerződés III. pontja nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a szerződési feltételek egyoldalú értelmezésére jogosítaná fel a hitelezőt, sem olyan feltételt, amely a hitelintézetet jogosítaná fel annak megállapítására, hogy az adós teljesítése szerződésszerű volt-e, ezért a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a), b) pontja alapján nem állapítható meg az általános szerződési feltétel tisztességtelensége. A szerződés III. pontja olyan feltételt sem tartalmaz, amely kizárná a fogyasztó igényérvényesítési lehetőségét, így a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontja alapján sem állapította meg a szerződési feltétel tisztességtelenségét.

[21] Abból indult ki, hogy a bíróságnak a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének j) pontja és az Irányelv mellékletének 1.q) alpontja alapján azt kellett vizsgálnia, hogy a ténytanúsítványra vonatkozó feltétel a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára megváltoztatja -e. Kifejtette, hogy a bizonyítási terhet eljárásjogi fogalom és azt határozza meg, hogy a bizonyítatlanság következményei melyik fél terhére esnek. A bizonyítási terhet megoszlásának általános szabályai szerint valamely, a per eldőntése szempontjából jelentős tény bizonyítatlan volta annak a félnek a terhére értékelendő, akinek e tény bizonyítania kellett volna, ehhez képest a bizonyítási terhet átfordulása azt jelenti, hogy a fő- és ellenbizonyítás aránya felcserélődik. Mindezek miatt abban a kérdésben kell állást foglalni, hogy a támadott szerződési feltétel a felperes részéről tartozáselismerő nyilatkozatnak tekinthető-e. Tartozáselismerés esetén ugyanis a bizonyítási terhet megfordul és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn. Kiemelte, hogy a fél nyilatkozatához a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerésére magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik. E követelményeknek már fennálló, összegében is meghatározott tartozás hiányában az adott szerződési feltétel nem felel meg, ahhoz a tartozáselismerés már ismertetett joghatása nem kapcsolódhat. Ennek megfelelően, ha a hitelező a szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben az rPp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített és ennek eredményeként mekkora a fennálló tartozása. A hitelező erre vonatkozó tényállításai nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban a perben a nyilvántartás

elszámolási elveit, módszereit és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperes mindezeket követően is azt állítja, hogy az elszámolás nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkozik, hogy részéről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhet. A Vht. szerződéskötéskor hatályos 21. § (1)-(2) bekezdésének és a jelenleg hatályos 23/C. § (1) és (2) bekezdésének értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata. Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásának a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a Kjtv. 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat. Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkezik, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását, tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné. Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor kerül, az adós a tartozását valóban csak az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, fentiekben ismertetett jogszabályokból következik. A peres felek között létrejött szerződés e vonatkozásban nem biztosít több jogosultságot a hitelező alperes részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amely az irányadó jogszabályok alapján őt egyébként is megilletné, illetőleg terhelné.

[22] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. A perköltségről az rPp. 78. § (1) bekezdése alapján rendelkezett és a pereszes felperest kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjából álló perköltségének megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján határozta meg azzal, hogy a (6) bekezdés első fordulója szerint az V. rendű alperes jogtanácsosi munkadíját az elvégzett munkára tekintettel mérsékelte.

[23] Az elsőfokú ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását kérte.

[24] Tévesnek tartotta azt az ítéleti megállapítást, hogy a szerződési feltétel nem sérti a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a), illetve b) pontjait. Sérelmezte, hogy ebben a körben jogi álláspontját az elsőfokú bíróság nem fejtette ki, a határozat indokolást nem tartalmaz, ami az rPp. 221. § (1) bekezdését sérti. Kiemelte, hogy éppen a kifogásolt feltétel biztosítja a pénztintézet számára azt a jogot, hogy a szerződés elszámolására és a kölcsön visszafizetésére vonatkozó feltételei értelmezésével bármikor, amikor úgy ítéli meg, hogy az adós teljesítése

nem szerződésszerű, egyoldalú nyilatkozattal felmondja azt. A bank tényállítást tesz a fogyasztói tartozás összegéről, vagy a felmondás alapjául szolgáló más tény tekintetében, ami álláspontja szerint esetlegesen a szerződés teljesítését veszélyezteti, ebben az esetben a kikötésen alapuló közjegyzői okirat közokirati jellege folytán a bank fogyasztóval szembeni igényérvényesítése esetén a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: új Pp.) 265. § (1) bekezdésének rendelkezései nem érvényesülnek, vagyis a pénzügyintézet olyan összeget állíthat, amit nyilvántartása vagy helyesen vagy helytelenül tartalmaz, és amivel szemben egy külön per indításával a fogyasztó kényszerül ellenbizonyításra az új Pp. 323. § (1) bekezdése alapján. Ez sérti a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontját is, hiszen amennyiben az adós vitatja a bank által állított tartozás összegét, ő lesz kénytelen pert indítani.

[25] Hangsúlyozta, hogy a támadott szerződési feltétel nem minősül az rPtk. 242. §-a szerinti tartozáselismerésnek, azonban annak közokiratba foglalásával a hitelező gyakorlatilag egy biankó tartozáselismerésként működő okiratot íratott alá az adóssal, hiszen amennyiben a pénzügyintézet által állított tartozás összegét vagy a felmondás jogszerűségét vitatná a fogyasztó, neki kell ügyvédhez fordulnia, szakértőt keresnie és keresetet benyújtania a közjegyzői okiratba foglalt pénzügyintézeti nyilatkozattal szemben. A feltétel éppen azt biztosítja a hitelezőnek, hogy perindítás nélkül a közokiratba foglalt felmondása záradékoltatásával automatikusan érvényesíthesse igényét az adóssal szemben. Ennek során az elsőfokú ítéletben rögzítettekkel szemben semmilyen perindításra és az ítéletben rögzített bizonyításra nincs szüksége, hiszen a támadott feltétel biztosítja számára azt, hogy sem a fennálló tartozás összegét, de még azt sem kell bizonyítania, hogy a szerződés alapján a kölcsönt egyáltalán folyósította-e. Állította, hogy a feltétel alkalmas arra, hogy a bank olyan összeget állíthat az adós tartozásaként és indíthatja meg a végrehajtást, amelyet akar, hiszen a közjegyző valójában nem a tényleges tartozás összegét, hanem a hitelező tartozás összegére vonatkozó állítását foglalja végrehajtható okiratba. Ténytanúsítvány hiányában közvetlen végrehajtás elrendelésére egyáltalán nem lenne lehetőség, és annak hiányában a kölcsön bírósági úton való érvényesítése esetén pedig a hitelező lenne köteles a követelés jogalapjának és összegének bizonyítására, nem pedig az adós. Ehhez képest a – bank számára közvetlen végrehajthatóságot megteremtő – szerződési feltétel folytán a felperesnek kell igénye alaposágát végrehajtási perben bizonyítania, azt, hogy tartozása nem áll fenn, vagy az a bank által állított tartozásánál kevesebb. A feltétel tisztességtelenségét már önmagában az is megalapozza, hogy a fogyasztónak kell pert indítania.

[26] Felhívta a figyelmet, hogy a támadott feltétel alapján a fogyasztó nem kérheti olyan tanúsítvány kiállítását a közjegyzőtől, ami a bank felé teljesített túlfizetéseit tartalmazza.

[27] Tévesnek tartotta az elsőfokú ítélet hivatkozását az rPp. 369. §-ára, mert az új Pp. nem biztosít hasonló perindítási lehetőséget az adós számára. Kétségtelen, hogy az adós érvénytelenségi pert is indíthat, azonban a végrehajtás felfüggesztése az új Pp. 129. §-a alapján szigorú feltételekhez kötött.

[28] Az elsőfokú ítélet indokolása azért is hiányos, mert az általa hivatkozott EUB ítéletek tekintetében az elsőfokú bíróság az azokban rögzített iránymutatások jelen ügyben történő alkalmazásával szemben jogi érveit nem fejtette ki.

[29] A felperes fellebbezésével szemben a II. rendű alperes terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet, amelyben az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

[30] Megalapozatlannak tartotta a fellebbezésben foglalt jogi érvelést, amely szerint a kölcsönszerződés III. pontjának 2. és 3. bekezdésébe foglalt általános szerződési feltétel tisztességtelen, mivel a fogyasztó hátrányára változtatja meg az általános szabályokat, arra kényszerítve a felperest, hogy a bank kimutatásától eltérő tartozás összegét ő bizonyítsa az általa megindítandó perben. Azt is tévesnek tartotta, hogy a szerződéses rendelkezések miatt nem a bank, hanem a fogyasztó kénytelen peres eljárást indítani, ami a fogyasztó érdekét és az Irányelv vonatkozó szabályait sérti.

Az ellenkérelmével azonosan hangsúlyozta, hogy a Kúria az 1/2018. elvi határozatában az Irányelv szabályaival az EUB ítéleteiben kifejtettekkel összhangban állapította meg, hogy a perbeli kikötés nem minősül tartozáselismerésnek, a bizonyítási terhet nem fordítja meg, ezért nem tisztességtelen.

A Vht. szabályai szerint a kikötés nélkül is lehetőség van a közjegyzői okirat záradékolását kérni a felmondás közlésének közokirati bizonyítása mellett, ezért a szerződéses rendelkezés semmilyen összefüggésben nincs a közvetlen végrehajthatósággal. A közvetlen végrehajtást nem a szerződés, hanem a Vht. és a Kjtv. biztosítja a követelés jogosultjának. A közvetlen végrehajtás intézményére a tömeges perek elkerülése érdekében volt szükséges, az eljárás célja az volt, hogy ne kelljen abban az esetben drága és hosszú peres eljárást lefolytatni, ha a követelés jogcíme és összege érdemben nem vitatható.

Kifejtette, hogy minden, a felek közötti szerződéses vita esetén a sérelmet szenvedett fél dönti el, hogy a másik fél teljesítését szerződésszerűnek tekinti-e, ha nem, akkor az alapján milyen jogcímen, mekkora összeget követel a másik féltől. Ennek minden jogi és gazdasági kockázatát a döntést meghozó fél viseli. A bank záradék nélkül is eldöntheti, hogy az adós szerződésszerűen fizetett-e, ha nem, mekkora a hátraléka, a felmondási ok megvalósult-e és mi a teljes követelése vele szemben. Ezzel szemben záradék nélkül sem lenne a felperesnek érdemi kifogásra lehetősége. Ha e döntések közül bármelyik jogilag nem helytálló, akkor azt a másik fél bíróság előtt megtámadhatja. A per következményeit a vesztes fél kénytelen viselni. Ezért elhibázottnak tartotta a felperes azon véleményét is, hogy a kifogásolt rendelkezés biztosítja a banknak, hogy a felperes teljesítését egyoldalúan ítélhesse szerződésellenesnek. Tévesnek tartotta a felperes azon jogértelmezését is, hogy a közvetlen bírósági végrehajtás jogszabályi feltételeit a támadott szerződés rendelkezés teremti meg. A Vht. 23/C. § (1) bekezdés c) pontja alapján a kötelezettség tárgyát, mennyiségét és jogcímét kell, hogy a záradékolandó közjegyzői okirat tartalmazza, azaz nem az aktuális tartozás összegét, hanem a kölcsön eredeti összegét kell tartalmaznia a záradékolandó okiratnak, tehát a végrehajtás elrendelése oldaláról semmilyen hatással nem bír az aktuális tartozást rögzítő közjegyzői ténytanúsítvány.

[31] A fellebbezéssel szemben az I., a III., a IV. és az V. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

[32] Az elsőfokú ítéletnek nem volt olyan rendelkezése, amely az rPp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedett, ezért azt az ítéltábla teljes egészében bírálta felül a fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem indokaira tekintettel.

[33] A fellebbezés nem alapos.

[34] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére az rPp. 252. § (2) és (3) bekezdései alapján nem volt ok. Az elsőfokú bíróság ítélete az rPp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelt. A bíróságot terhelő indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenkénti megcáfolásának a kötelezettsége {1051/2019. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [21], 3169/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bíróságokkal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {1051/2019. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [21], 3169/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az elsőfokú bíróság a jogvita érdemi eldöntése érdekében a tényállás megállapításához szükséges bizonyítást lefolytatta. Az a körülmény sem vezethet az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséhez, hogy az elsőfokú bíróság a döntés meghozatala során nem vette figyelembe, vagy nem helytállóan értelmezte az EUB nemzeti bíróságokra kötelező előzetes döntéshozatali ítéleteiben foglaltakat, mert ezt az érdemi felülbírálat során kell és lehet a másodfokú bíróság részéről orvosolni.

[35] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntésével és annak jogi indokaival a másodfokú bíróság alapvetően egyetértett, azokat megismételni nem kívánja, csupán a fellebbezésben foglaltakra és az EUB C-34/18. számú ügyben hozott ítéletére tekintettel emeli ki az alábbiakat.

[36] Általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására az rPtk. szerint két módon kerülhet sor: az rPtk. 209. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott szempontokon alapuló bírói mérlegelés alapján, vagy az rPtk. 209. (3) bekezdése alapján bírói mérlegelés nélkül, ha az adott szerződési feltétel a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésével meghatározott körbe tartozik. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai és a Kormányrendelet az Irányelvnek való megfelelést szolgálják, ezért azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell értelmezni és alkalmazni. Az EUB állandó ítélkezési gyakorlata szerint az az értelmezés, amelyet az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletében valamely uniós jogforrás tekintetében kifejt, a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az érintett uniós jogforrás jelentését és terjedelmét, ahogyan azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna. Az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is, ha egyébként teljesülnek azon feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett szabály alkalmazására

vonatkozó pernek a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtti megindítását (C-92/11. számú RWE Vertrieb ítélet [58] pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[37] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a szerződés III. pontja nem tartalmaz olyan általános szerződési feltételt, amely a szerződési feltételek egyoldalú értelmezésére jogosítaná fel a hitelezőt. Nem zárja el a felperest a szerződés értelmezésének lehetőségétől, és vita esetére sem teszi kötelezővé a hitelező értelmezésének elfogadását. Ezért a vizsgált általános szerződési feltétel a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem tisztességtelen.

[38] Az Irányelv 3. cikkének (3) bekezdése és a melléklet 1. pont m) alpontjának első fordulata alapján tisztességtelennek tekinthetők azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy megadják a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek. Az e rendelkezést a magyar jogba átültető Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének b) pontja értelmében tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy a teljesítése szerződésszerű-e. A C-34/18. számú ügyben hozott ítéletében az EUB az Irányelv 3. cikkének (3) bekezdését az Irányelv melléklete 1. pont m) alpontjával összefüggésben akként értelmezte, hogy a hivatkozott m) alpont nem a fogyasztó, hanem az eladó vagy szolgáltató szerződésből eredő kötelezettségeire utal. Így e rendelkezés nem vonatkozik azokra a feltételekre, amelyek feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót annak egyoldalú értékelésére, hogy a fogyasztó a szerződésnek megfelelően teljesítette-e a tartozás fokozatos törlesztéséből és az ezzel összefüggő költségek megfizetéséből álló ellenszolgáltatását. Mindezekből következően a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az csak a fogyasztóval szerződő fél saját teljesítése szerződésszerűségének a megítélésére vonatkozik. A keresettel támadott szerződési feltétel nem tartalmaz a hitelezőt megillető olyan egyoldalú jogosítványt, hogy a saját teljesítése szerződésszerűségét egyoldalúan megállapítsa, és nem érinti a felperes kötelmi jogát arra, hogy a hitelező szolgáltatásának megfelelőségét megítélje és minősítse (rPtk. 283. §). Mindezek alapján az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a keresetben megjelölt általános szerződési feltétel a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem tisztességtelen.

[39] A Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének j) pontjára és az rPtk. 209. § (1) bekezdésére alapított semmisségi okkal kapcsolatban a másodfokú bíróság az alábbiakat emeli ki. Az Irányelv 3. cikkének (3) bekezdése és a melléklet 1. pont q) alpontja alapján tisztességtelennek tekinthetők azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen [...] olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie. Az e rendelkezést a magyar jogba átültető Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének j) pontja értelmében tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg. Az EUB C-34/18. számú Lovasné ítélete szerint az Irányelv 3. cikkének (3) bekezdését a melléklet 1. pont q) alpontjával összefüggésben akként kell értelmezni, hogy nem minősül általános jelleggel és minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek az olyan, egyedileg meg nem tárgyalt

szerződési feltétel, amelynek az a tárgya vagy hatása, hogy a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztó hátrányára megfordítja. A nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy egy ilyen tartalmú feltétel az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében foglaltak értelmében tisztességtelen-e, azaz a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő. Amennyiben azonban valamely tagállam az Irányelv 8. cikkével összhangban általános jelleggel, az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében írt vizsgálat elvégzését szükségtelenné tevő módon tisztességtelenné minősítette az Irányelv melléklete 1. pont q) alpontjában leírtaknak megfelelő tartalmú feltételt, akkor a tagállami bíróságnak azt kell eldöntenie, hogy a per tárgyát képező szerződéses feltétel e nemzeti jogszabály – a jelen ügyben a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja – hatálya alá tartozik-e (C-34/18. számú Lovasné ítélet [45]-[49] pont). Az EUB a C-34/18. számú Lovasné ítéletében a korábbi joggyakorlatára utalva (C 415/11. számú Aziz ítélet [75] pont) iránymutatást adott arra is, hogy a nemzeti bíróságnak milyen szempontokat kell figyelembe vennie annak vizsgálata során, hogy valamely általános szerződési feltétel az Irányelv melléklete 1. pont q) alpontja és a 3. cikk (1) bekezdése alapján tisztességtelen-e. Az EUB szerint jelentősége van annak, hogy az érintett szerződéses feltétel eltér-e, ha igen, akkor mennyiben azoktól a szabályoktól, amelyek a felek megállapodása hiányában irányadóak, olyan értelemben, hogy a vizsgált szerződéses feltétel a rendelkezésére álló eljárési eszközök miatt megnehezíti a fogyasztó számára a bírói út igénybevételét és a védelemhez való jogának gyakorlását. Az olyan szerződéses feltétel, amely nem alkalmas arra, hogy a fogyasztót a hatályos nemzeti jogszabályokban előírtnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza, nem tartozik az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben olvasott melléklet 1. pont q) alpontjának hatálya alá. Az Irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja az olyan jogkövetkezményekkel járó feltételekre vonatkozik, amelyeket objektív módon meg lehet állapítani. Az, hogy az ilyen feltétel szerződésben történő kikötése azt a benyomást keltheti a fogyasztóban, hogy korlátozottak a jogorvoslati lehetőségek, a fogyasztó pedig köteles a szerződésben előírt összes kötelezettségét teljesíteni, nem változtat e megfontoláson, mivel az érintett szerződéses feltétel az alkalmazandó nemzeti szabályozást figyelembe véve nem jár a fogyasztó jogi helyzetének sérelmével (C-34/18. számú Lovasné ítélet [52]-[53] pont). A fent kifejtettekből következően a jogvita további eldöntése szempontjából elsődleges annak vizsgálata, hogy a támadott szerződéses kikötés a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdése j) pontjának hatálya alá tartozik-e, azaz a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja-e meg.

[40] Ahogyan azt a Kúria a BH2019. 78. számon közzétett eseti döntésben kifejtette, a bizonyítási teher eljárásjogi fogalom: valamely anyagi jogi igény polgári perben történő érvényesítése esetén a jogvita érdemi eldöntése szempontjából releváns tény bizonyíthatatlansága következményére, a bíróság érdemi döntésében kifejezésre jutó hátrányra utaló szabály [a szerződéskötés időpontjában hatályban volt rPp. 3. § (3) bekezdése, jelenleg az új Pp. 4. § (2) bekezdése]. Alkalmazására akkor kerül sor, ha a bizonyításra kötelezett fél nem tesz eleget e kötelezettségének. Az rPp. 164. § (1) bekezdése (jelenleg hatályos Pp. 265. §-a) alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy a bíróság azokat valóban fogadja el. Eszerint a főbizonyítás a kereset vagy a keresettel szembeni védekezés alapjául szolgáló tények fennállására, valóságára, míg az ellenbizonyítás – a főbizonyító fél perbeli ellenfelének a cselekményeként – ugyanezen tények fenn nem állására, valótlanságára vonatkozik. A bizonyítási teher átfordulása azt jelenti, hogy a fő- és az ellenbizonyítás iránya felcserélődik. Ez alapulhat törvényi vélelmen, eljárásjogi rendelkezésen vagy anyagi jogi szabályon [pl. rPtk. 242. § (1)-(2) bekezdésben szabályozott tartozáselismerés]. A kölcsönszerződés III. pontja annak

tartalma alapján sem tartozáselismerésnek, sem joglemondásnak nem tekinthető, és nem minősül vélelem hatásával bíró szerződéses kikötésnek sem. A támadott kikötés nem a felperes részéről tett olyan egyoldalú, a hitelezőhöz címzett jognyilatkozatot tartalmaz, amelyet a felperes egy már fennálló,összegszerűen meghatározott követelés tekintetében tesz meg, hanem a felek egyező akaratnyilvánítását tartalmazó szerződéses feltétel, amelyre a szerződéskötés időpontjában hatályban volt rPtk. 242. §-a nem alkalmazható. Nem értelmezhető úgy sem, hogy azzal a felperes egyoldalú nyilatkozattal, félreérthetetlenül és határozottan lemondott volna arról a jogáról, hogy vitassa a hitelező nyilvántartásaiban és üzleti könyveiben a terhére kimutatott, a kölcsönszerződésből eredő tartozása összegét. Nem tartalmaz a felperes részéről olyan nyilatkozatot sem, amellyel a hitelezővel szembeni igényérvényesítésről lemondott volna. A keresettel támadott szerződéses kikötés nem állít fel a felek szerződésében olyan vélelmet sem, amelynek értelmében a hitelező az igénye alapjául szolgáló valamely, egyébként bizonyítást igénylő tényt egy attól különböző másik tény bekövetkezésével és igazolásával bizonyíthatná. A fentiekből következően abban az esetben, ha a hitelező a kölcsönszerződésből eredő követelését a felperessel szemben közvetlen végrehajtást mellőzve, peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a szerződéskötés időpontjában hatályban volt rPp. 164. § (1) bekezdése (jelenleg hatályos Pp. 265. §-a) alapján őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a felperes fennálló tartozása. A hitelező erre vonatkozó tényállításai a saját, jogszabályoknak megfelelően vezetett nyilvántartásán alapulnak. Vita esetén azonban a hitelezőnek a perben a nyilvántartása elszámolási elveit, módszereit és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperes mindezeket követően is azt állítja, hogy a hitelező elszámolása nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkozik, hogy a részéről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhet (EBH 2018. G.1.).

[41] Amennyiben a kölcsönszerződés vizsgált kikötésének tartalma mégsem volna egyértelműen megállapítható, az rPtk. 207. § (2) bekezdésében foglalt értelmezési szabály alkalmazása válna szükségessé. Aszerint a vitás tartalmú általános szerződési feltétel – vagy fogyasztói szerződés – tartalmát a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezés szerint kell megállapítani. A vizsgált szerződéses feltétel értelmében a közjegyzői tanúsítvány pusztán a hitelező egyoldalú – a felperes teljesítésével összefüggésben nyilvántartott adatokra vonatkozó – nyilatkozatához kapcsolódik. A per tárgyává tett kikötésnek tehát az rPtk. 207. § (2) bekezdésére figyelemmel sem tulajdonítható olyan tartalom, amely kihatna a felek igényérvényesítési és bizonyítási lehetőségeire, kötelezettségeire. A perbeli szerződéses kikötés tehát a felperes jogi helyzetét nem érinti, azt nem teszi hátrányosabbá.

[42] A Kjtv. 111. § (1) bekezdésének és 136. § (1) bekezdésének g) pontjának rendelkezései alapján a hitelezőnek a kölcsönszerződés támadott kikötése hiányában is lehetősége van arra, hogy közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását kérje a nyilvántartásai szerinti felperesi tartozás összegéről, továbbá arról a tényről, hogy a kölcsönszerződést felmondta. A Kúria a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 23/C. §-a alkalmazásának egyes kérdéseiről szóló 3/2020. Polgári jogegységi határozatában kifejtette, hogy e szabályozás megegyezik a szerződéskötés idején hatályos 21. § (1) bekezdésében írtakkal. Az ebben foglaltak szerint ugyanis egyrészt a végrehajtási záradék kiállítása során a közjegyző nem vizsgálhatja a tartozás összegét, nem foglalhat állást arról, hogy a tartozás

fennáll-e és milyen összegű, másrészt a Kjtv. 144. § (1) bekezdésében foglaltak sem képezik akadályát annak, hogy a közjegyző a 136. § (1) bekezdés g) pontja alapján a jogosult nyilatkozatáról (mint „egyéb jogi jelentőségű tényről”) tanúsítványt állíthasson ki. A Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontja és 144. §-a szerinti eljárás keretében a közjegyző az általa észlelt tényeket tanúsíthatja jegyzőkönyvi formában. Ez lehet valamely állapot, fizikailag észlelhető körülmény, jelenlévő személy előadott nyilatkozata. Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor kerül, az adós a tartozását az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött kölcsönszerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot a hitelező részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amelyek az irányadó jogszabályok alapján őket egyébként megilletnék, illetőleg terhelnék. A bizonyítási teher pedig az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is az rPp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul. Az igényérvényesítés lehetőségei, a bizonyítási teher alakulása körében tehát a kölcsönszerződés III. pontjában foglaltak a felperes jogi helyzetét nem érintik, semmilyen módon nem teszik hátrányosabbá.

[43] A szerződés megkötésekor nem állt fenn olyan jogszabályi rendelkezés, amely lehetővé tette volna a hitelező részére a jogvita egyoldalú lezárását, mert a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátása esetén az adós felperes az rPp. 369. § szerinti végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetési iránti, valamint érvénytelenségi pert is indíthatott, és a végrehajtási per megindítása esetén az rPp. 370. §-a alapján kérhette a végrehajtás megszüntetését is. Ezt támasztja alá egyebekben az EUB C-34/18. számú ítéletének indokolása (annak [53]-[59] pontjai) is. A jogvita érdemi elbírálására nem hathat ki a szerződés megkötését követően később hatályba lépett megváltozott eljárásjogi szabályozás, amely a végrehajtási perekre vonatkozó rendelkezéseket jelentősen módosította. A Pp. megváltozott szabályaira tekintettel sem lehet alappal arra a következtetésre jutni, hogy a perbeli szerződéses rendelkezés a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontja alapján tisztességtelen. Az rPp. rendelkezéseivel szemben az új Pp. 528. § (2) bekezdése a végrehajtási per keretei között valóban nem teszi lehetővé a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetését és korlátozását a követelés létre nem jöttére történő hivatkozással. Ugyanakkor az új szabályozás ezzel nem vesz el jogot az adóstól, nem zárja el attól, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényes létrejöttét perben vitássá tegye, és ennek megállapítása iránt pert kezdeményezzen. Azokban az esetekben, amikor a végrehajtás elrendelését nem előzte meg a követelés érvényes fennállásának az érdemi elbírálása, az adós az általános szabályok szerint megindított, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított perben kérheti a sérelmezett jogviszony anyagi jog szabályai szerinti rendezését. Ebben a perben pedig az új Pp. 129. §-a alapján ugyanolyan feltételek mellett kérheti a perbírástól a folyamatban lévő végrehajtás felfüggesztését, mint azt az rPp. 370. §-a szerint tehetette.

[44] Az ítéltábla vizsgálta azt is, hogy az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal összhangban értelmezett rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen-e a keresetben megjelölt általános szerződési feltétel. Ennek során figyelembe vette az EUB C-415/11. számú Aziz ítéletében kifejtett szempontokat. Az EUB iránymutatása szerint az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésének alkalmazása során a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenséget” a felek megállapodása hiányában irányadó nemzeti jog szabályaihoz képest

kell vizsgálni. Ennek során a szerződési feltétel által előidézhető következményekre is kiterjedően azt kell egybevetni, hogy milyen helyzetben van a fogyasztó az adott szerződési feltétel alkalmazása mellett, és milyen helyzetben lenne a feltétel hiányában. A tisztességtelenséget eredményező egyenlőtlen alaphelyzet akkor jön létre, ha bizonyosan megállapítható, hogy a fogyasztó helyzete kedvezőbb lenne a szerződési feltétel hiányában, mint a szerződési feltétel alkalmazása mellett. Vizsgálni kell a fogyasztó jogi helyzetét abból a szempontból is, hogy a nemzeti szabályozás alapján milyen eszközök állnak a rendelkezésére ahhoz, hogy megszüntesse a tisztességtelen feltételek alkalmazását. A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor az rPtk. 209. § (2) bekezdése szerint vizsgálni kell egyebek között a szerződési feltételnek más szerződésekkel való kapcsolatát is.

[45] A Kjt. 111. § (1) bekezdése és a 136. § (1) bekezdése szerint közjegyzői tanúsítvány a közjegyző jelenlétében történt tények, illetve nyilatkozat megtételének tanúsításáról állítható ki. Ebből következően hitelezői nyilvántartás esetén nem a nyilvántartott tartozás vagy az annak alapjául szolgáló tények, hanem kizárólag a hitelező által – a nyilvántartása alapján – tett nyilatkozata tanúsítható. Az rPp. 195. § (1) bekezdése értelmében a nyilatkozatot tartalmazó közjegyzői okirat csupán azt bizonyítja, hogy a nyilatkozatot az okirat szerinti személy az okiratban feltüntetett időben és módon megtette. Tekintettel arra, hogy a felek a szerződésben nem tettek előre olyan nyilatkozatot, hogy közjegyző által tanúsított nyilatkozatban megjelölt tényeket valósnak fogadják el, az, hogy a közokiratba foglalt nyilatkozat tartalma megfelel-e a valóságnak, a lefolytatott bizonyítás eredményén alapuló bírói mérlegelés függvénye.

[46] A saját nyilvántartásáról tanúsítvány kiállítását a hitelező akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erre a felperes a szerződésben külön nem hatalmazza fel, illetve, ha a felperes előzetesen nem nyilatkozik arról, hogy a hitelező által rögzített adatok tanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak.

[47] Amennyiben a hitelező közvetlen végrehajtást mellőzve pert indít az adósokkal szemben, akkor a perben az rPp. 164. § (1) bekezdésének [jelenleg hatályos Pp. 265. § (1) bekezdésének] megfelelően a hitelezőnek kell bizonyítania – a jogszabálynak megfelelően vezetett nyilvántartásai felhasználásával – a szerződés és annak felmondása folytán esedékessé vált követelés összegét. A hitelező által kellő részletességgel megjelölt követeléssel szemben az adósnak nem elegendő pusztán vitató nyilatkozatot előterjesztene, hanem a kereset eredményes vitatásához érdemben meg is kell jelölnie – és szükség esetén bizonyítania –, hogy a hitelező által előadott, a nyilvántartásokon alapuló tartozás összege milyen okból nem megfelelő, azaz, hogy az abban megjelöltnél többet teljesített, vagy a hitelező elszámolása a teljesítésekre tekintettel miért nem helyes. A kereset teljes vagy részleges elutasítására mindkét esetben sor kerülhet akkor, ha az adós igazolja, hogy a tartozása nem vagy kisebb összegben áll fenn, mint amit a hitelező megjelölt, illetve akkor is, ha megalapozott kétséget tud ébresztetni a hitelezői nyilvántartások vagy elszámolások helyessége iránt. Ehhez képest semmilyen különbséget nem eredményez az, ha a hitelezői nyilvántartások tartalmát közjegyzői ténytanúsítvány is tartalmazza.

[48] Az EUB a C-32/14. számú, Sugár-ügyben hozott ítéletében már kifejtette, hogy önmagában nem tekinthető tisztességtelennek, ha a nemzeti jogszabályok lehetőséget adnak a közvetlen végrehajtásra, feltéve, ha ennek megindulását követően a fogyasztó a tartozás érvényességét vagy összegét kifogásolhatja. Ez a kölcsönszerződés megkötésekor hatályos jogszabályok alapján a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben volt lehetséges. Amennyiben a hitelező a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés közvetlen végrehajtását kezdeményezi, akkor az rPp. 369. §-a alapján indult végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránt indított perben nem a perbeli szerződéses kikötés, hanem az rPp. 164. § (1) bekezdése telepíti az adósra az azzal kapcsolatos bizonyítási kötelezettséget, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre vagy részben vagy egészben megszűnt. Az adós annyiban valóban hátrányosabb helyzetbe kerül, mint a fent írt esetben, hogy kétség esetén is őt terheli a tartozás, azaz csak egyértelmű ellenbizonyítás esetén lehet pernyertes. Az rPp. 2017. december 31-ével történt hatályon kívül helyezésével megszűnt annak a lehetősége, hogy az adós az rPp. 369. § a) pontja alapján végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti pert indítson arra hivatkozással, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, így arra sincs módja, hogy egy ilyen eljárásban a hitelező által kezdeményezett végrehajtás felfüggesztését kérje. Az új Pp. 528. §-a értelmében ezen a ténybeli alapon végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per már nem indítható. Az adós jelenleg érvénytelenség megállapítása iránt indíthat pert, amelyben az új Pp. 129. §-a alapján a végrehajtás felfüggesztését is kérheti. A kifejtettekből következően a jelen perrel támadott kikötés nem eredményez a felperesre nézve hátrányos eltérést a bizonyítás általános szabályaitól, és különösen nem jogosítja fel arra a hitelezőt, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja.

[49] A közjegyző által – nemperes eljárásban – törvényes jogkörében közokirat elkészítését, valamint annak végrehajtási záradékkal történő ellátását ugyanolyan garanciális előírások előzik meg, mint a bírósági határozatokét. Az eljáró közjegyző a végrehajtást nem rendelheti el automatikusan, minden esetben meg kell vizsgálnia, hogy a végrehajtás általános és különös feltételei fennállnak-e. A szerződéskötéskor hatályos Vht. 21. § (1) bekezdése [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdése] azokat az alaki kritériumokat tartalmazza, amelyek alapján a végrehajtási záradék kibocsátható. A Vht. 21. § (1) bekezdése [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdése] arról rendelkezik, hogy ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. Ennek elmaradása esetén az okirat záradékolását meg kell tagadni. Mindehhez a perbeli szerződéses kikötés alkalmazására nincs szükség, mert a kölcsönszerződés alapján fennálló, végrehajtani kért kötelezettség összegének helyességét (azaz azt, hogy a kötelezettségvállalással érintett összeg egy része teljesítésre került-e, vagy a felmondás jogszerű-e), a végrehajtási záradékolás során nem lehet vizsgálni. Így a hitelező ezt minden további kikötés hiányában is jogosult a nyilvántartásai alapján megjelölni. Amennyiben pedig a közokiratba foglalt kölcsönszerződés a fenti adatokat nem tartalmazza, akkor ezek hiányát a záradékolási eljárás vagy a záradék kiállításával szembeni jogorvoslat során lehet vizsgálni. A szerződési feltétel alapján a közjegyző által tanúsított hitelezői nyilatkozat ezért nem jelent változást a Vht. 21. § (1) és (2) bekezdésében [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdésében] meghatározottak teljesítésének a kötelezettségében, így a hitelező végrehajtási záradék kibocsátását e szerződési kikötés hiányában is ugyanolyan feltételekkel kérhetné. A támadott feltétel ugyanis nem biztosítja a hitelező számára a felmondás jogszerűségének vagy a fennálló tartozás összegének a vitathatatlanságát, és nem alkalmas a Vht. 21. § (2) bekezdése [jelenleg 23/C. § (2) bekezdése] szerinti feltétel igazolására.

[50] A kifejtettek alapján a támadott szerződéses kikötés alkalmazása esetén a felperes nem kerül kedvezőtlenebb helyzetbe, mint a fenti jogszabályok megfelelő alkalmazása esetén. Az rPtk. 209. § (1) bekezdésében foglaltakat az EUB C-415/11. számú Aziz ítélettel összhangban értelmezve a kölcsönszerződés I.4.6. pontja az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján sem tekinthető tisztességtelennek.

[51] Az ítéltábla kiemeli, hogy az rPtk. 328. § (1) bekezdése és 329. § (2) bekezdése értelmében a kölcsönkövetelés engedményezése folytán csak a követelés száll át az engedményesre, a szerződésből eredő egyéb jogok és kötelezettségek azonban nem. Az engedményezés nem eredményez változást a hitelező személyében, a II. rendű alperes az engedményezés következtében nem vált a kölcsönszerződés alanyává. Ebből pedig az következik, hogy a II. rendű alperessel szemben nem érvényesíthető a kölcsönszerződés részleges érvénytelenségéből eredő igény vagy követelés, és a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet a passzív perbeli legitimáció hiánya miatt kell elutasítani.

[52] Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet – a II. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelem tekintetében az elsőfokú ítéletben kifejtettektől eltérő indokkal – helybenhagyta.

[53] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az rPp. 239. §-a alapján alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles megfizetni a II. rendű alperes másodfokú eljárással felmerült ügyvédi munkadíjból álló perköltségét. Ennek összegét az ítéltábla a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban az IM rendelet 3. § (3) és (6) bekezdése alapján állapította meg. A felperes teljes személyes költségmentessége folytán feljegyzett 48.000 forint fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli. A másodfokú eljárásban az I. rendű, a III. rendű, a IV. rendű és az V. rendű alperesek nyilatkozatot nem tettek, a kitűzött tárgyalási határnapokon nem jelentek meg, ezért részükről számításba vehető perköltség nem merült fel.

Budapest, 2023. december 13.

Dr. Pusztai Anita s.k.

a tanács elnöke

Dr. Ócsai Beatrix Márta s.k.
s.k.

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit

